

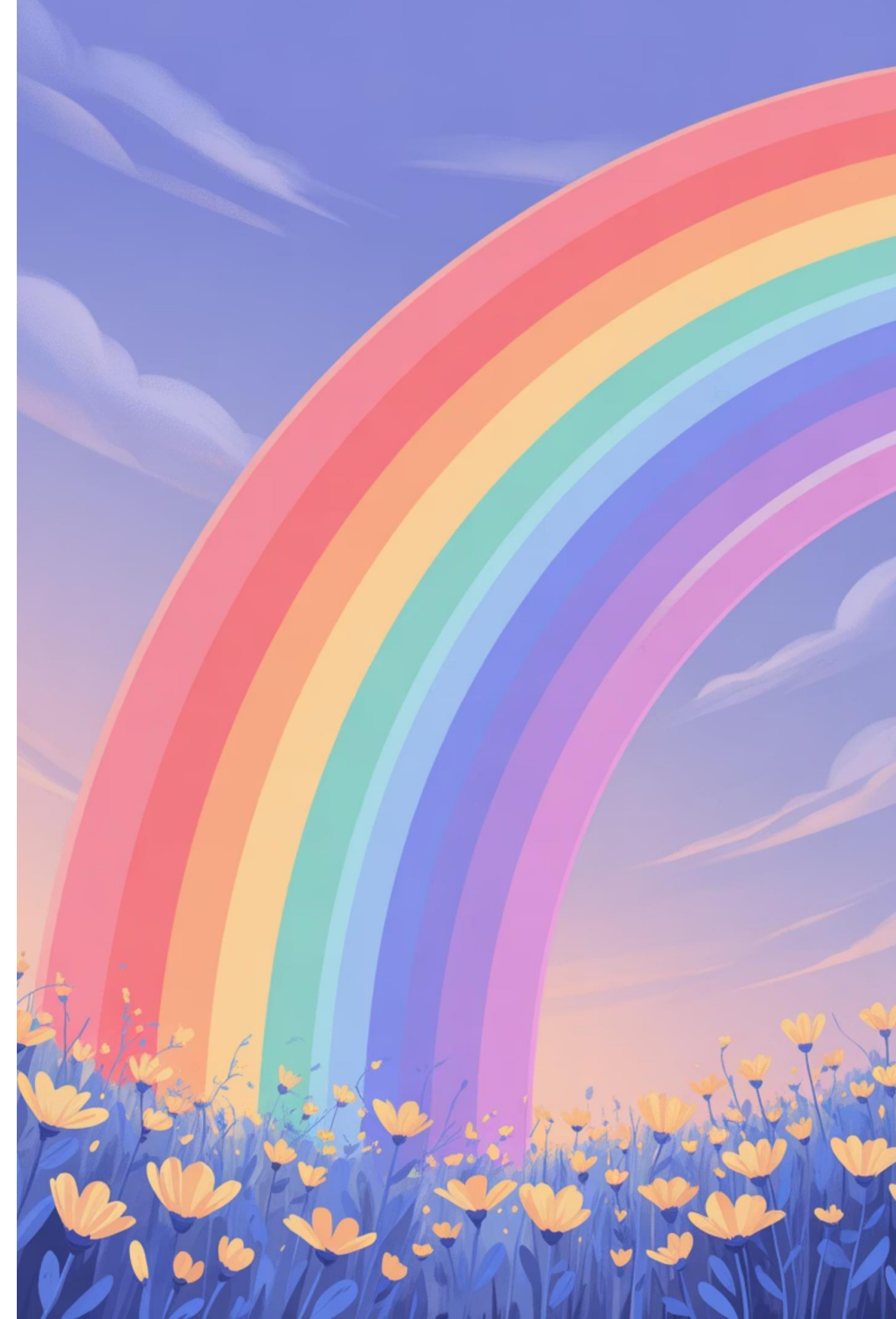
ממצאי הערכת "מענק קשת"

מוגש על ידי 'מכלול'
יחידת הערכה ומחקר
קרן שלום

חוקרת ראשית: ד"ר עדי לוי-ורד
עוזרת מחקר: אילה ליאור

יולי 2025

"בזכות המענק, נפתחו 4 קבוצות טיפוליות להורים לילדים.ות עם מוגבלות. הפידבקים פשוט מדהימים, רשימת המתנה לקבוצות הבאות עומדת על 80 הורים לפחות. התהליכים הרגשיים שמתרחשים בתוך הקבוצות והאופי המיוחד לכל קבוצה מביאים עולם שלם שגם אנחנו וגם ההורים נחשפנו כפי שלא נחשפנו בעבר. אז רצינו קודם כל להגיד המון תודה על ההזדמנות להיחשף ולפתוח קבוצות טיפוליות לאוכלוסייה שבאמת צריכה את זה – זה משהו שעלה באופן תדיר בכל הקבוצות – שללא הקבוצה הם לא היו מפנים יום בשבוע רק לעצמם ויוצאים מהרוטינה. ושנחנו כמובן ניקח את העולם הזה של הקבוצות צעד אחד קדימה לכדי פיתוח מערך קבוצות בתוך המרכז" (מנהלת מרכז "תותים", תל-אביב-יפו)

שיר ללא הפסקה

"אנחנו חזר שאלנו עשויים החלואות"

שיקספיר

הזמנה למרחבי חיבור ויצירה קבוצתיים להורים לילדים מיוחדים

הורים יקרים

מרכז משפחה תותים בשיתוף קרן שלם, מזמינים אתכם לגעת ולהתחבר לאדמה המרפאת והטובה בסדרה של מפגשי עיבוד, שיתוף והשראה חווייתיים ויצירתיים המפגשים בנויים מחלקים של יצירה אישית וקבוצתית משותפת בחומר. דרך היצירה הופכות איכויות עדינות כמו מחשבות או רגשות לאיכויות מוחשיות. היצירה מאפשרת ביטוי מילולי החומר מאפשר חיבור אל חוויות פנימיות, יש לו חיים משלו הוא מזמין גילויים חדשים ומפתיעים.

מפגש ראשון, יום שישי 11/11 - מצפים להיפגש וליצור ביחד יציאה ליצירה אישית מתוך תרגיל "סיפור חיים בשש מילים" הבנה אינטואיטיבית של התא המשפחתי לקראת יצירת נרסיב חדש

מפגש שני - אתגרים וזנבים ומשפחותיים

מפגש שלישי - בין האישי למשפחתי

"הקשר כמרפא" - תרגילי יצירה משותפים כזוגות מתחלפים

מפגש רביעי - מאירים את העולם

התפקיד שלנו כהורים, חיבור למשאבים ולכוחות

מפגש חמישי - המשפחה המורחבת

מפגש שישי - תפקידים במשפחה

מפגש שביעי - המתנות שלנו

מפגש שמיני - סיכום

בליווי מנהלי המרכז:

עו"ס גרי רובין, עו"ס דניאל שפירא

מציבים להיפגש אצלנו ביחד

תותים

מרכז תותים

8 מפגשים

ימי שישי, אחת לשבועיים החל מ- 11/11

9:00 - 11:00

שלמה המלך 79, תל אביב יפו

לילי יונגר

מנהל השירותים החברתיים

מנהל השירותים החברתיים | תחום מוגבלויות | מרכז תותים

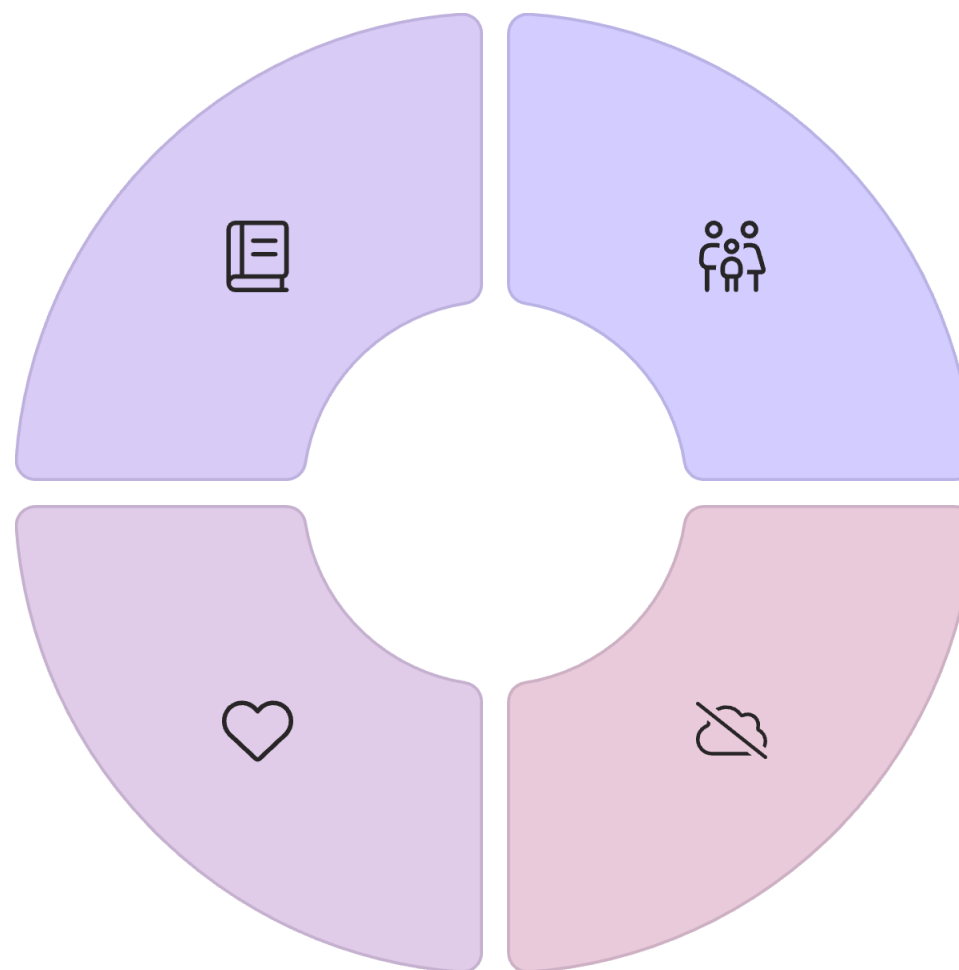
רציונל מענק "קשת"

הרחבת ידע וכלים

מתן ידע, כלים להתמודדות ומעטפת
תמיכה מקצועית למשפחות

תמיכה רגשית

יצירת מרחב לתמיכה רגשית, נפשית
וחברתית עבור בני המשפחה

חיזוק התא המשפחתי

טיפול המשפחה כנדבך חיוני
בתמיכה בבן/בת המשפחה עם
המוגבלות

הידוק קשרים

חיזוק הקשר בין המשפחות
למחלקות לשירותים חברתיים
ברשויות

מטרות ההערכה

בחינת תרומת המענק

הערך המוסף למרכזים למשפחה או לרשות (בעיני המתכללים ברשויות)

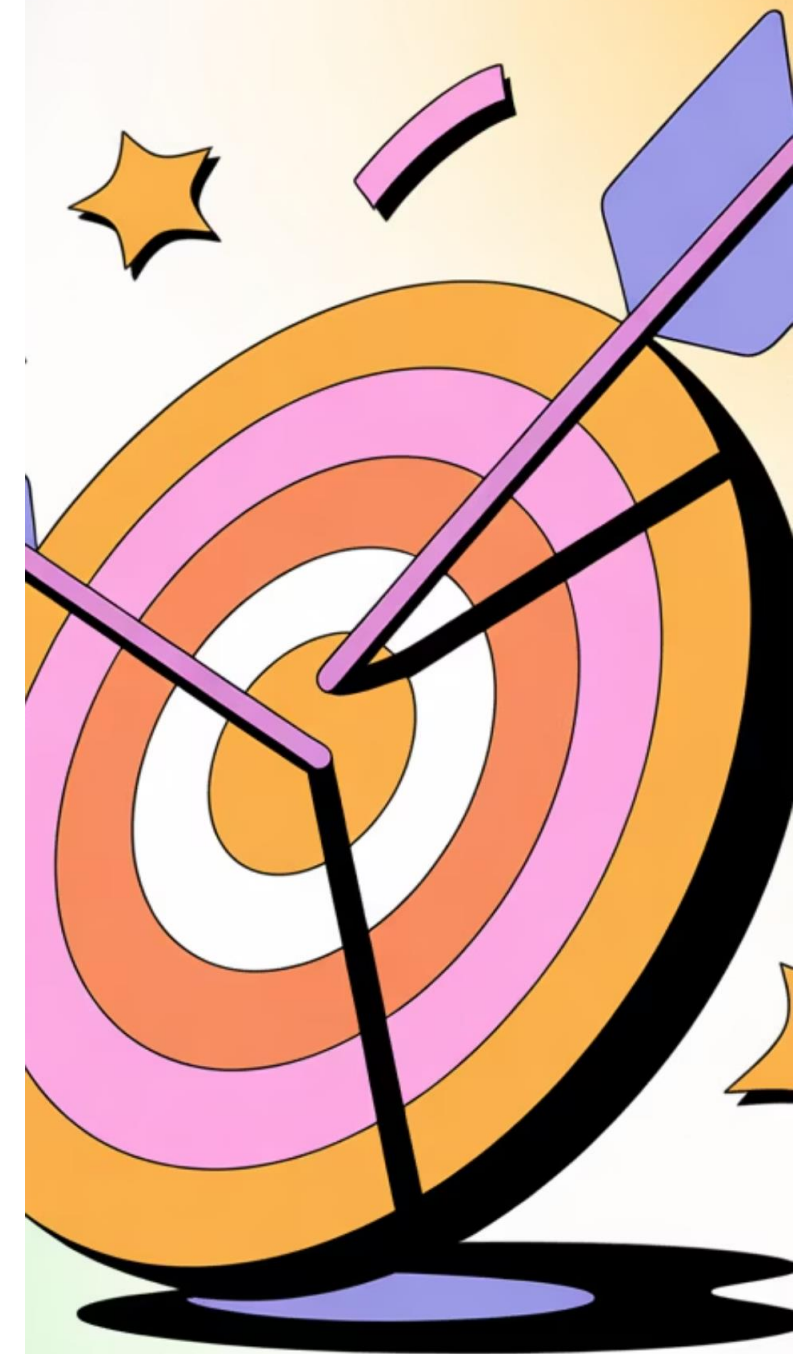
הערכת התרומה למשתתפים

שביעות הרצון ותרומת ההשתתפות בקבוצות

זיהוי חסמים ואתגרים

הן בעיני משתתפי הקבוצות והן בעיני המתכללים ברשויות

מתודולוגיה

המדגם

13 מתכללי המיזם ברשויות המקומיות (מתוך 16 רשויות)
102 משיבים מתוך משתתפי הקבוצות (ב- 14 מתוך 16 רשויות)

התפלגות המשיבים לפי רשויות

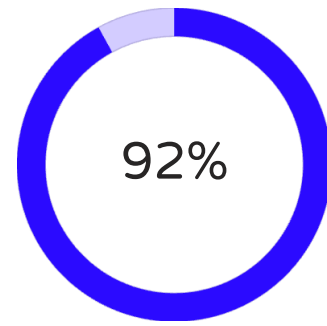
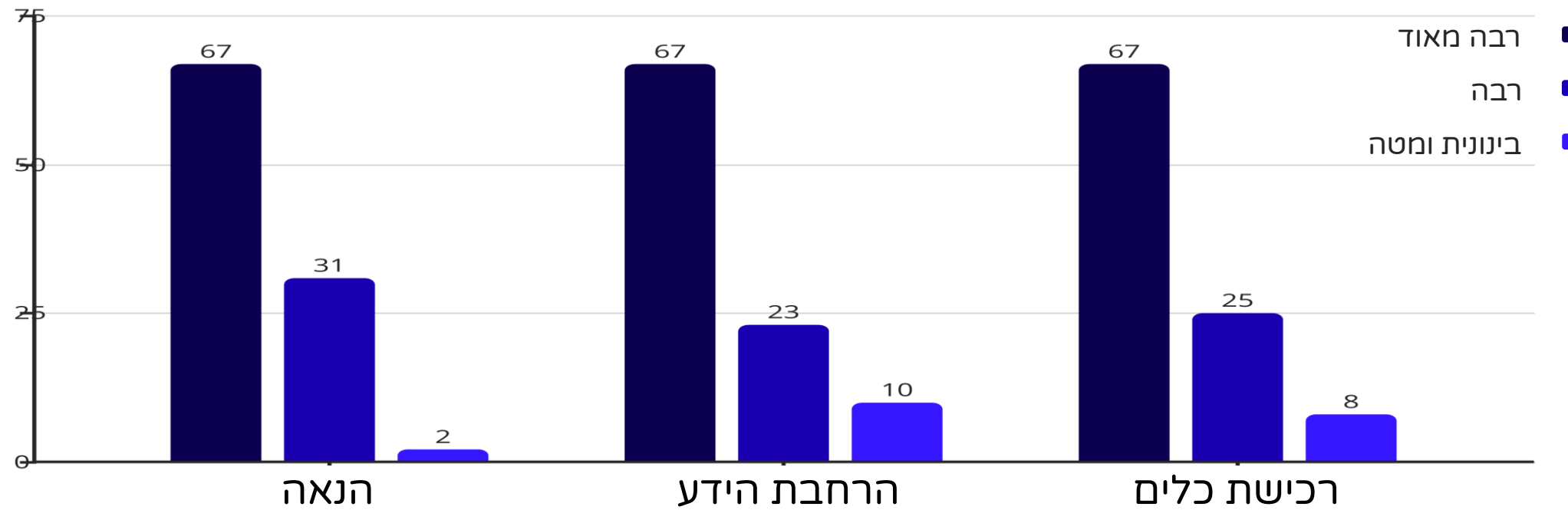
92 משיבים מ- 11 עיריות
8 משיבים מ- 2 מועצות מקומיות
2 משיבים ממועצה איזורית אחת

כלי ההערכה

שאלונים מקוונים בעברית, ערבית ורוסית
שאלות סגורות (כמותי) ופתוחות (איכותני)
מילוי השאלונים במפגש האחרון של הקבוצות

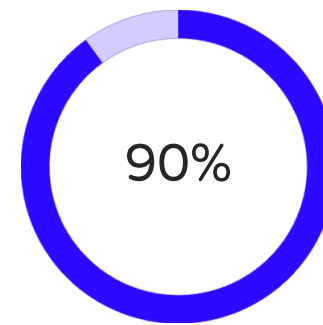
ממצאים - משתתפי הקבוצות

שביעות רצון מההשתתפות בקבוצה

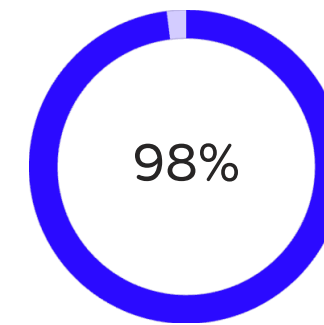
רכישת כלים

דיווחו כי נהנו
במידה רבה עד רבה מאוד
מההשתתפות בקבוצה

הרחבת ידע

דיווחו כי ההשתתפות בקבוצה
העשירה את הידע שלהם
במידה רבה עד רבה מאוד

נהנו מההשתתפות

דיווחו כי ההשתתפות בקבוצה
העניקה להם כלים חדשים
במידה רבה עד רבה מאוד

קשרים חברתיים ותחושת קהילתיות

63%

קשר מחוץ לקבוצה

יצרו קשר עם אחד או יותר מחברי הקבוצה גם מחוץ לשעות הפעילות

66%

תחושת קהילתיות

חשו שהקבוצה יצרה קהילה קטנה במידה רבה עד רבה מאוד

92%

שביעות רצון מקשרים

דיווחו כי היו מרוצים מהקשרים שנוצרו במידה רבה עד רבה מאוד

חיזוק הקשר עם המחלקה לשירותים חברתיים ברשות

44%

במידה רבה

24%

במידה בינונית

14%

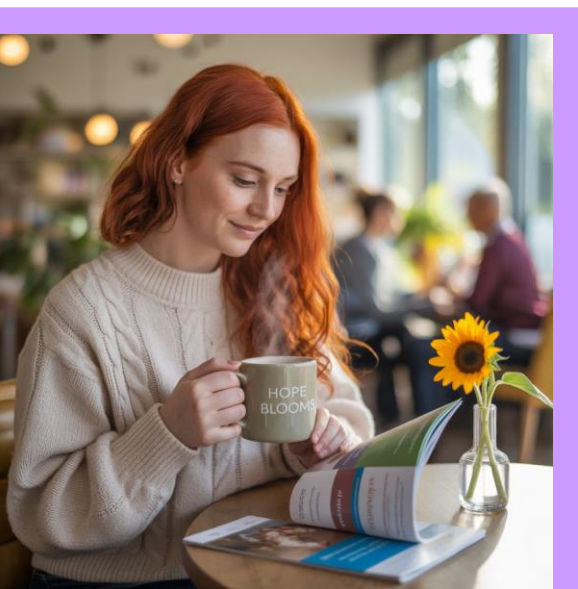
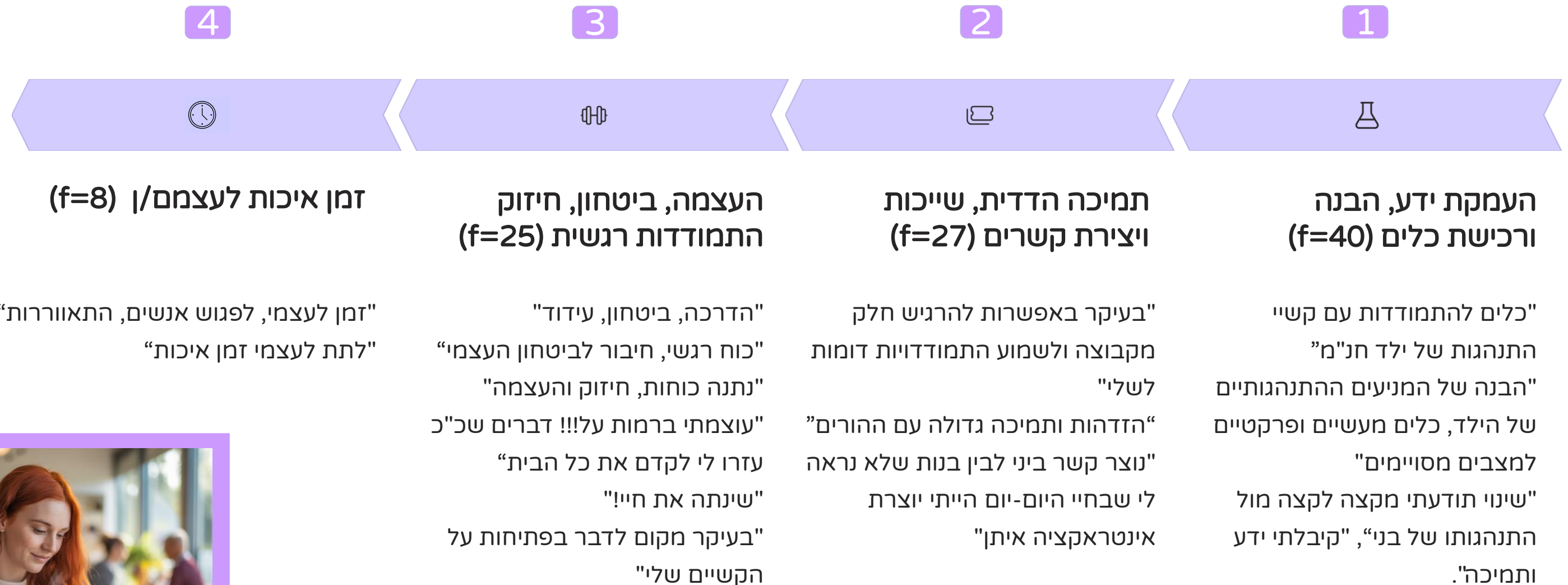
במידה מועטה

18%

כלל לא

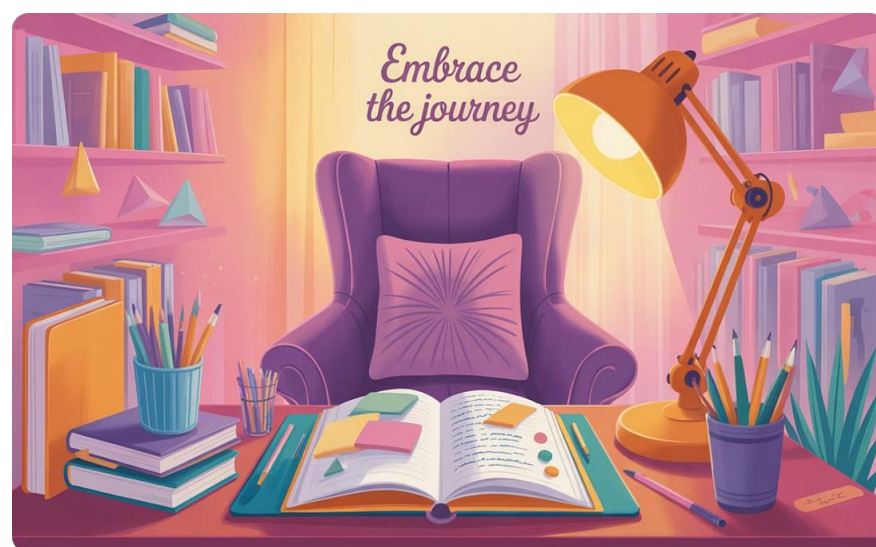
תרומת הקבוצה למשתתפים

"קיבלתי ביטחון עצמי, הכרתי עוד הורים שמתמודדים כמוני, קיבלתי מלא כלים, הנאה והמון כיף"

ההבדל מקבוצות קודמות

כמחצית מהמשתתפים (54%) השתתפו בעבר בקבוצות דומות (במרכז למשפחה, במסגרות חינוכיות או פרטיות, ברווחה, באלו"ט, ועוד)

דינמיקה קבוצתית, אוירה וקשרים (f=15)

התייחסות לאיכות שיח גבוהה יותר, לרמת פתיחות וביטחון גבוהה לשתף, ולתחושת קרבה וחיבור שנוצרו בין חברי הקבוצה. בנוסף, עלתה תחושת הזדהות הדדית, הכללה, ונכונות ליצור קשרים בין-אישיים, כאשר האווירה כונתה כמכילה, תומכת ומקרבת באופן משמעותי יותר מהתנסויות קודמות.

"משהו בקבוצה הזו היה הרבה יותר מקרב ולבבי ומחזיק", "...רכשתי חברות לחיים!"

תוכן ממוקד ומקצועי (f=18)

התגובות התייחסו לקבוצה הנוכחית כמקום אשר סיפק נושאים ומידע מובנה, אליו ניתן להביא בעיות ודרכי התמודדות, כמקום הנותן מידע על נושאים שונים ואפשרות לקבל תשובות קונקרטיות, נקודתיות ופרטניות.

"השינוי היה יותר בפגישות - ניתנו כלים וראייה שונה המלמדת איך להתמודד"
"יותר מידע ואפשרות להביע ולשאל ולקבל תשובות קונקרטיות"

מבנה והרכב קבוצה מותאם (f=20)

הובעה הערכה להרכב הומוגני יותר, ממוקד, התאמה טובה יותר לסוגי האבחנות ולגילאי הילדים, ולמבנה שאיפשר תחושת נוחות, רלוונטיות והשתתפות פעילה. כמו כן, תוארה לחיוב התארגנות כללית טובה וסדר, רמת ארגון גבוהה ותחושת שייכות שנבנתה לאורך המפגשים.

"הילדים היו באותו גיל עם בעיות דומות"

ההבדל מקבוצות קודמות - המשך

חווייה אישית והשפעה על המשתתפת (f=15)

תיארו את הקבוצה הנוכחית כמסגרת שהשפיעה עליהם/ן, שהיתה מותאמת יותר לצרכיהם, ואף התייחסה אליהם/ן ולא בהכרח לילדים המיוחדים שלהם/ן. הקבוצה סיפקה השפעה חיובית על תחושת העצמי, מתן כוח, חיזוק אישי, מתן דרכי התמודדות, שינויים בגישה להורות, וחויית השתתפות משמעותית יותר בהשוואה להתנסויות קודמות.

"הקבוצה הזאת התמקדה בהיותי אמא ולא בילדים המיוחדים שלי. נתנה לי כוחות"

תפקיד המנחה ומקצועיותו (f=8)

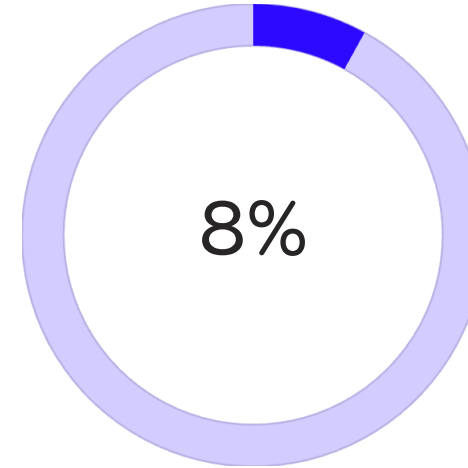
צוין סגנון הנחיה מקצועי ותומך יותר, גישה הכוללת הקשבה, הכלה ויחס אישי, וכן תרומה ליצירת תחושת אינטימיות וביטחון. בחלק מההתייחסויות הובעה הערכה כלפי מנחות שהפגינו מחויבות גם מעבר לשעות המפגש, והשפיעו באופן משמעותי על חויית ההשתתפות.

"הפעם היה יותר מקצועי"
"ובפגישות – יותר הקשבה, הכלה והבנה של המצב"

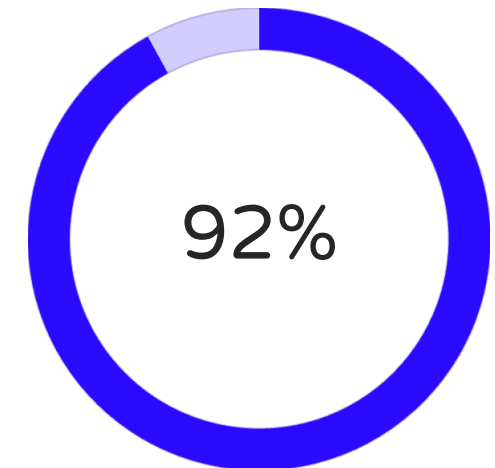

קשיים בתהליך ההשתתפות בקבוצה

חוו קושי מסוים

ללא קשיים

קשיים שצוינו:

- השתתפות לא עקבית של חברי הקבוצה
- תנאים פיזיים לקויים
- מספר משתתפים נמוך וקושי ביצירת קבוצה מגובשת
- הרכב קבוצה מגוון מדי מבחינת מוגבלויות ותפקודים
- התמקדות יתר בנושאי דת והלכה
- הערות מיותרות של חלק מהחברים

כוונות עתידיות והמלצות

100%

המלצה לאחרים

ימליצו לבני משפחה אחרים
להשתתף בקבוצה מסוג זה

99%

השתתפות עתידית

מעוניינים להשתתף בקבוצה
נוספת בעתיד

סיבות להמלצה:

"זה עזר לי להבין את עצמי ואיך אני יכולה לעזור לילד שלי יותר טוב"
"אני עשיתי תהליך ששינה אותי מקצה לקצה!"
"כי זה תורם לי בביטחון העצמי ומפתח את היצירתיות שלי"
"אני ממליצה לכל אמא להשתתף בקבוצות כאלה"

הערות נוספות של המשיבים

הוקרה ושביעות רצון

"אלפי תודות על ההזדמנות להיפגש ולהיות"
"פעם ראשונה שלי ולא יכולתי לשער את גודל המשמעות שזה הכניס לחיי"
"הכול מושלם!! תודה על הכול"
"קבוצות כאלו הן מבורכות! צריך אותן יותר ממה שאנחנו ההורים מבינים"

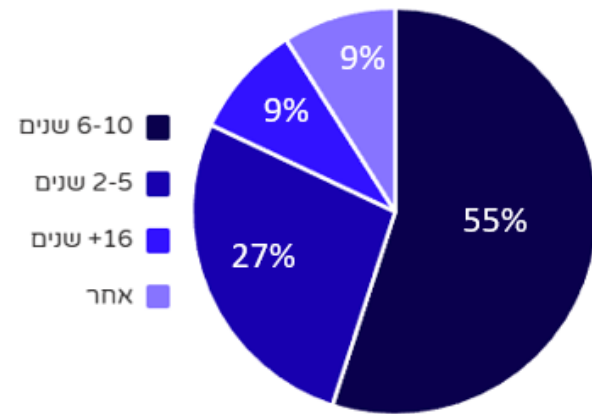

הצעות לשיפור

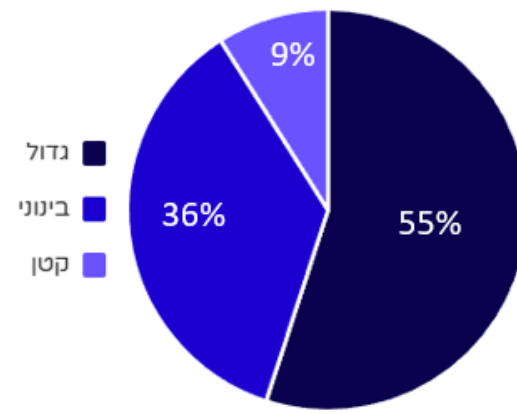
"אני חושבת שהיה צריך לתת יותר זמן ומקום לשיתופים ושיח פתוח ופחות הנחייה מובנית"
"הייתי שמחה לקבוצה שיש בה אימהות למתבגרים עם אוטיזם או למי שיש יותר מילד אחד על הרצף"
"נשמח לסדנה בסגנון דומה שמיועדת לאבות"

ממצאים - הערכת המיזם בעיני 13 מתכללי הקבוצות ברשויות

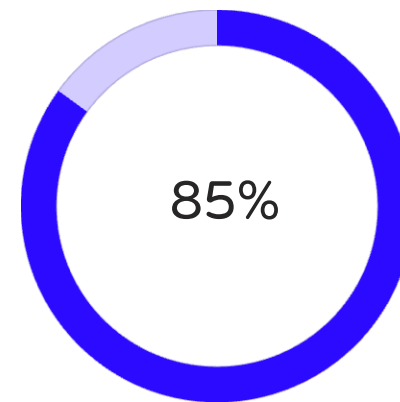
קיומו של מרכז למשפחה ומאפייניו

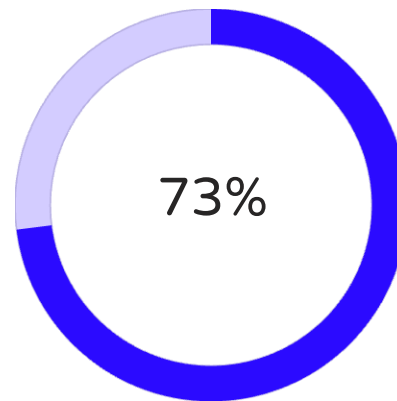
כמה שנים פועל?

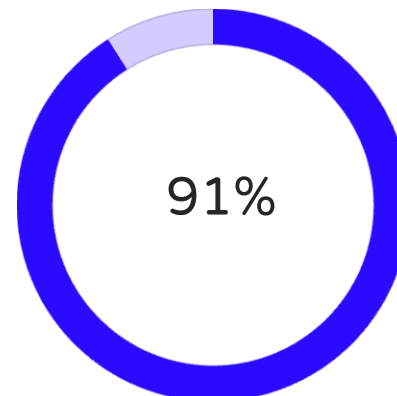
גודל המרכז

קיום מרכז למשפחה

בעל תפקיד ייעודי
קיים תפקיד ייעודי לקידום
קבוצות טיפוליות/הדרכות הורים

ניסיון בהפעלת קבוצות
התקיימו בעבר קבוצות טיפוליות
או קבוצות להדרכת הורים

התרומה הייחודית של מענק קשת

קבוצות איכותיות

קבוצות בעלות איכות ותוכן ייחודי שלא היו מתאפשרות ללא המענק

פעילויות ייחודיות

איפשר קיום פעילויות נוספות מעבר לקיים, וזרז להרחבת השירותים

בניית תשתית

השקעה בבניית תשתית איכותית וחזקה למרכז ולייחודיותו כמרכז משלים, כולל בשיווק המרכז.

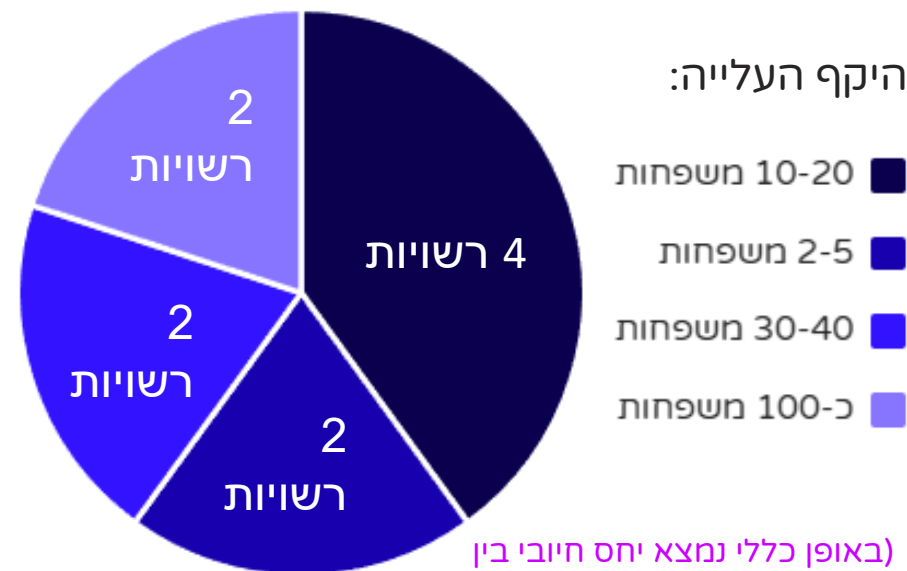
הרחבת קהלי יעד

פיתוח קבוצות לאוכלוסיות ספציפיות: אבות, דוברי רוסית, בני משפחה מטפלים

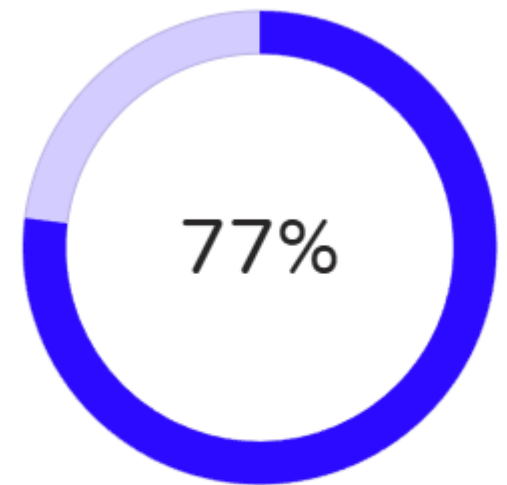

הרחבת מעגל המשתתפים והגעה לקהלי יעד חדשים

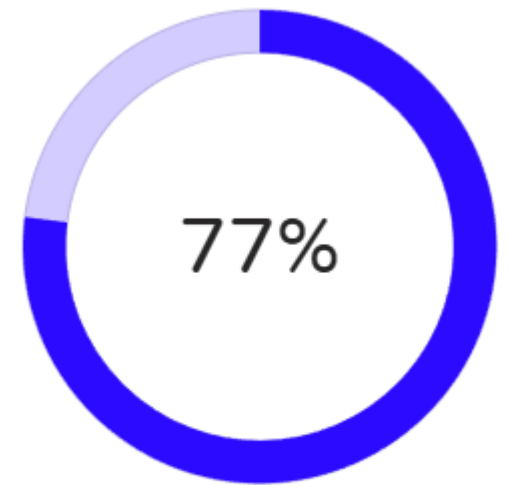
(באופן כללי נמצא יחס חיובי בין היקף העלייה לבין גודל המרכז למשפחה ברשות (עלייה של 100 נמצאה ברשויות להן מרכז גדול).

דיווחו על עלייה בהיקף המשפחות

קהלים חדשים שנוספו:

- אבות, אחים ואחיות, אימהות לבוגרים
- משפחות לפי שלבים התפתחותיים
- משפחות עם מספר ילדים עם מגבלה
- קבוצות ייחודיות לפי תרבות (דוברי רוסית) ולפי צרכים (למשל, משפחות שבעבר חוו בושה או חשש מהשתתפות בקבוצה, התמודדות עם צמי"ד או טרשת נפוצה).

דיווחו על הגעה לקהלים חדשים

הערך המוסף של מענק קשת

12/13

פתיחת יותר קבוצות

8/13

הגדרת קהלי יעד ספציפיים יותר

8/13

מתן מענה לטווח גילאים רחב יותר

5/13

הגדרת נושאים ספציפיים יותר

4/13

מתן אוטונומיה לרשות

* ניתן היה לסמן יותר מתשובה אחת.

התאמה התכנים לצרכים והצעות לתכנים חדשים

התאמה לצרכים

כל המתכללים דיווחו כי התכנים שהוצעו
במסגרת המענק נתנו מענה הולם לצרכי הרשות

100%

הצעות לתכנים נוספים:

קבוצות טיפוליות חווייתיות

גינון טיפולי, פוטותרפיה, פסיכודרמה, טיפול באמנות

קבוצות דיאדיות

להורה וילד כמרחב משותף לעיבוד וחיזוק הקשר

קבוצות לבני משפחה נוספים

בדגש על אחים צעירים ומתבגרים

חסמים מרכזיים לקיום קבוצות טרם המענק

היבטים תקציביים

"חסם תקציבי בעיקר", "בלתי אפשרי בלי התקציב שקיבלתי
ממענק קשת", "העלות שלהן גבוהה"

קשיי גיוס והתמדה

"קשה מאוד לגייס 12 הורים ומעלה"

קשיים תפעוליים

"הן אורכות זמן רב", "קושי לאתר זמן מתאים ליותר הורים"
"מגבלות התאמה לצורכי המשפחות"

הערות נוספות של המשיבים

הוקרה והערכה רבה

"איכותי ותורם רבות"

"חלק משמעותי משוב שקורה במרכז"

"הזדמנות מחשבתית וסיוע כספי"

הצעות לשיפור (נכתב ע"י 3 מתוך 13 המתכללים)

הרחבת קהלי היעד

"לא להגביל את המענק רק לאוכלוסיות עם מוגבלויות"

פישוט הליכים

"ההתעסקות המוקדמת עם מסמכים והצעות מפורטות

יכולה להרגיש מסורבלת"

גמישות בתנאים

"קושי בהתמודדות עם התנאי לגבי מינימום משתתפים"

תודה על ההקשבה!

יחידת 'מכלול'
קרן שלם
Michlol.kshalem@gmail.com